

Силабус
навчальної дисципліни
Організація та планування роботи фахівців спеціальної та
інклюзивної роботи
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Логопедія. Спеціальна психологія»

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка

Перший рівень вищої освіти (бакалаврський)

Викладач (і)	Наталя Миколаївна Анастасова
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdso/structure-fdso/kaf- psychology/composition-kaf-psychology/anastasova/
Контактний тел.	+380959354005
Е-mail викладача:	lnatusya@i.ua
Графік консультацій	з 9.00 до 18.00 з понеділка по п'ятницю включно

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

для денної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
4\120	20	20	80	залік

для заочної форми навчання

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
4\120	6	4	110	залік

Семестр: осінній\весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: спеціальна освіта, інклюзивна освіта, особи з особливими освітніми потребами, вчитель-логопед, вчитель-дефектолог, спеціальний психолог, асистент вчителя\вихователя, логопедичний пункт, заклад

компенсуючого типу, заклад з інклюзивною формою навчання, інклюзивний ресурсний центр, корекційно-реабілітаційні заклади для осіб з інвалідністю.

Мета курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів уявлень про сучасні підходи до організації та планування роботи фахівців спеціальної та інклюзивної освіти в закладах дошкільної освіти, закладах загальної середньої освіти, закладах з інклюзивною формою навчання та ознайомлення з організацією взаємодії фахівців з батьками та учасниками освітньо-корекційного процесу.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності	Результати навчання
ЗК-8. Здатність працювати в команді. ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії. СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами. СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.	РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів. РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей. РН9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо. РН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Науково-практичний аспект професійної діяльності фахівців спеціальної та інклюзивної освіти.

Тема 1. Законодавче та нормативно-правове забезпечення роботи фахівців спеціальної та інклюзивної освіти.

Посадові інструкції фахівців спеціальної та спеціальної освіти (вчителя-логопеда, дефектолога, асистента вчителя, спеціального психолога) закладу освіти. Конституція України (стаття 53). Конвенція ООН про права дитини (стаття 23). Закон України про охорону дитинства (статті 21, 26, 27). Закон України про освіту (стаття 37). Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів). Конвенція про права дитини (ООН, 1989). Інструкція з техніки безпеки вчителя - логопеда. Положення про логопедичні пункти системи освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 779 «Про організацію інклюзивного навчання в закладах

позашкільної освіти» (Порядок організації інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти). Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 року № 609 «Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». Закон України про охорону дитинства.

Тема 2. Матеріально-технічне забезпечення закладів освіти для осіб з особливими освітніми потребами.

Паспорт логопедичного кабінету. Оснащення та фінансування кабінету фахівців інклюзивної та спеціальної освіти. Розподіл тематичних зон у кабінеті. Оформлення інформаційно-методичних стендів (логопедичні куточки). Дидактичний матеріал для корекційно-розвивальних занять. Технічне забезпечення кабінету фахівців: вчителя-логопеда; вчителя-дефектолога, спеціального психолога, асистента вчителя.

Змістовий модуль 2. Змістові аспекти організації та планування освітньо-корекційної та розвиткової роботи в спеціальних закладах загальної середньої освіти.

Тема 3. Організація та планування роботи логопеда в закладах дошкільної освіти на логопунктах.

Організація роботи вчителя-логопеда, дефектолога та спеціального психолога в класах для дітей із ЗПР. Планування освітньо-корекційної роботи в спеціальних класах. Особливості перспективного планування з усунення різних порушень психофізичного розвитку у дітей. Документація вчителя-логопеда. Документація вчителя-дефектолога. Документація спеціального психолога. Порівняльна характеристика документоведення фахівців спеціального закладу освіти. Обовязкова документація та додаткова документація шкільного логопеда.

Тема 4. Організація та планування освітньо-корекційної роботи в закладах загальної середньої освіти та спеціальних закладах загальної середньої освіти.

Особливості логопедичної роботи на логопункті закладу освіти. Перспективний план корекційно-відновлювальної роботи. Картка мовленнєвого розвитку на кожну дитину. Плани індивідуальної роботи, занять у підгрупах. Журнали обліку дітей із зазначенням діагнозу, відвідування дітей та аналізу результативності індивідуальної корекційної роботи з дітьми. Індивідуальні зошити для домашніх завдань. Журнал взаємозв'язку вчителя-логопеда, вихователя та вчителя. Графік роботи вчителя-логопеда в закладах освіти. Звітність вчителя-логопеда закладу освіти. Первинне обстеження стану мовленнєвої діяльності. Індивідуальні картки розвитку дітей. Робочі зошити та розклад занять логопедичних груп. Листки обліку дітей, що очікують зарахування на індивідуальні логопедичні заняття. Відрахування дітей з індивідуальних логопедичних занять, динамічного спостереження. Порядок відрахування дітей з індивідуальних логопедичних занять. Особливості

розподілу робочого часу вчителя-логопеда. Плани-конспекти занять. Строки збереження документації.

Змістовий модуль 3. Особливості організації освітньо-корекційного процесу в закладах дошкільної освіти компенсуючого типу.

Тема 5. Організація роботи фахівців в логопедичних групах закладів дошкільної освіти компенсуючого типу.

Штатний розпис та умови праці у закладі дошкільної освіти компенсуючого типу. Педагогічне навантаження працівників закладу дошкільної освіти компенсуючого типу. Прийом дітей до закладу дошкільної освіти компенсуючого типу. Специфіка освітнього процесу у закладі дошкільної освіти компенсуючого типу. Нарахування заробітної плати працівникам закладу дошкільної освіти компенсуючого типу.

Тема 6. Планування корекційно-розвиткової роботи фахівців спеціальної та інклюзивної освіти в закладах дошкільної освіти компенсуючого типу.

Структурні компоненти ігор-занять логопеда в закладі дошкільної освіти компенсуючого типу. Види планування в закладах дошкільної освіти компенсуючого типу. Особливості ведення документації логопеда в логопедичній групі. Особливості ведення та планування документації дефектолога. Особливості ведення та планування документації практичного психолога.

Змістовий модуль 4. Особливості організації корекційно-розвиткової роботи у закладах освіти з інклюзивною формою навчання.

Тема 7. Організація роботи команди фахівців у закладах освіти з інклюзивною формою навчання.

Посада асистента вчителя та асистента вихователя в українському законодавстві: основні функції, завдання. Функції асистента педагога та асистента вихователя. Компетентності асистента вчителя та асистента вихователя. Порядок організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти. Співпраця фахівців індивідуального супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Порядок організації діяльності інклюзивних класів у закладах загальної середньої освіти. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації діяльності інклюзивних класів у закладах загальної середньої освіти. Законодавча база роботи асистента дитини. Специфіка роботи асистента дитини в закладі освіти. Заробітна плата асистента дитини в інклюзивному закладі освіти.

Тема 8. Планування освітньої роботи фахівців у закладах освіти з інклюзивною формою навчання.

Ведення документації асистентом вчителя. Ведення документації асистентом вчителя та асистентом вихователя. Перспективне та календарне планування. Навчальний план. Типові навчальні плани. Робочі навчальні плани. Навчальні програми. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) як умова надання якісних

освітніх послуг учням з особливими освітніми потребами. Алгоритм складання індивідуальної програми розвитку.

Змістовий модуль 5. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсного центру.

Тема 9. Організаційні питання роботи інклюзивно-ресурсних центрів.

Аналіз досвіду роботи від ПМПК до ІРЦ України. Зміни до положення про інклюзивно-ресурсні центри. Управління діяльністю інклюзивно-ресурсного центру. Кадрове забезпечення ІРЦ. Організаційно-методичні засади діяльності ІРЦ.

Тема 10. Зміст роботи фахівців інклюзивно-ресурсних центрів.

Документи ІРЦ. Особливості проведення засідань ІРЦ. Річне планування роботи ІРЦ. Місячне планування роботи ІРЦ. Індивідуальні плани консультантів ІРЦ. Консультування батьків або законних представників дітей осіб з ООП. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП. Організація інформаційно-просвітницької діяльності. Особливості проведення комплексної оцінки в ІРЦ. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів) дітей, які можуть звернутися до ІРЦ.

Змістовий модуль 6. Особливості роботи логопеда в лікувально-профілактичних закладах.

Тема 11. Організація та планування логопедичної роботи у дитячих поліклініках.

Специфіка роботи логопеда у дитячій поліклініці. Первинний прийом логопедом у дитячій поліклініці. Комплектування груп і підгруп логопедом у дитячій поліклініці. Профілактична робота логопеда у дитячій поліклініці. Санітарно-просвітницька робота логопеда у закладах охорони здоров'я. Диспансеризація дітей з порушеннями мовлення логопедом у дитячій поліклініці. Документація логопеда дитячої поліклініки. Методичне об'єднання логопедів закладів системи охорони здоров'я. Перспективний план роботи на рік. Журнали первинного прийому та диспансеризації дитячого населення, обліку відвідування логопедичних занять, засідань ІРЦ, змісту просвітницької роботи. Індивідуальні логопедичні картки. Картки диспансерного обліку пацієнтів.

Тема 12. Організаційні аспекти роботи фахівців в центрах комплексної реабілітації осіб з інвалідністю.

Центр комплексної реабілітації як суб'єкт соціально-педагогічної роботи з особами з інвалідністю. Фахівці в центрах комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю. Психолого-педагогічна реабілітація (вчитель-реабітолог, асистент вчителя-реабітолога, вчитель-логопед, практичний психолог, вчитель-дефектолог). Фізична реабілітація (фахівець з фізичної реабілітації). Медична реабілітація (медичне спостереження) - лікар-педіатр, лікар-психіатр, сестра медична з фізіотерапії та сестра медична з масажу. Соціальна реабілітація (інструктор з праці, соціальний педагог). Трудова реабілітація

(психолог, інструктор з праці). Планування та організація роботи фахівцями в центрах комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю.

Змістовий модуль 7. Взаємозв'язок фахівців закладів освіти з учасниками освітнього-корекційного процесу.

Тема 13. Співпраця фахівців спеціальної та інклюзивної освіти з батьками.

Форми та методи взаємодії фахівців з батьками. Індивідуальне консультивання батьків як форма співпраці з батьками. Заняття-практикуми. Тематичні консультиції. Організація спільного виконання домашніх завдань. Батьківські збори. Дні відкритих дверей. Анкетування.

Тема 14. Взаємозв'язок фахівців спеціальної та інклюзивної освіти з іншими фахівцями.

Взаємозв'язок фахівців дошкільних закладів та шкільної освіти. Взаємозв'язок логопеда, дефектолога, спеціального психолога ЗДО з учителями початкових класів. Взаємодія з практичним психологом закладу освіти. Взаємодія вчителя-логопеда, дефектолога та спеціального психолога. Взаємодія з фізичним інструктором закладу освіти. Взаємодія з музичним керівником закладу освіти. Взаємодія з іншими учасниками освітнього процесу.

Змістовий модуль 8. Професійний розвиток фахівців спеціальної та інклюзивної освіти.

Тема 15. Підвищення ділової кваліфікації фахівців спеціальної та інклюзивної освіти.

Підвищення ділової кваліфікації фахівців закладів спеціальної та інклюзивної освіти: проблемна тема; участь у роботі методичних об'єднань, обласних семінарах; самоосвіта. Покращення оснащення логопедичного кабінету. Робота вчителя-логопеда в період літніх канікул. Методичне об'єднання вчителів-логопедів як форма підвищення професійної компетентності. Професійні компетенції вчителя-логопеда. Необхідний рівень знань вчителя-логопеда. Особистісні характеристики вчителя-логопеда. Професійне мовлення вчителя-логопеда.

Тема 16. Можливості та ресурси для підвищення професійної майстерності фахівців спеціальної та інклюзивної освіти.

Академічна мобільність у фаховій освіті. Покращення умов робочої атмосфери для фахівців інклюзивної та спеціальної освіти. Необхідна кількість академічних годин для підвищення кваліфікації фахівців щороку. Можливості та необхідність навчання фахівців спеціальної та інклюзивної освіти протягом професійного життя. Ресурси та джерела для підвищення професійної кваліфікації фахівців (для логопеда, психолога, дефектолога, асистента вчителя та вихователя). Дослідницька діяльність фахівців як засіб підвищення професійної кваліфікації. Участь у різних формах підвищення професійної майстерності зі студентських лав: позитивне та негативне. Положення про організацію освітнього процесу в БДПУ (пункт 8.2. Визнання результатів навчання у неформальній та інформальній освіті).

Методи навчання:

У курсі «Організація та планування роботи фахівців спеціальної та інклюзивної освіти» на платформі Moodle та Zoom. ми використовуємо дистанційний формат навчання. доповідь, бесіда, навчальна дискусія, пояснення, повідомлення, демонстрування, виконання вправ, вирішення практичних ситуацій, тестування, метод аналізу, синтезу, порівняння, виокремлення основного, методи організації самостійної та індивідуальної роботи, створення мультимедійних презентацій.

Політика курсу:

Передбачає постійне відвідування лекцій та семінарських занять; на лекціях здобувачі слухають, конспектують за викладачем, задають та відповідають на запитання. На семінарське заняття здобувачі готують доповіді на запропоновані питання для обговорення та завдання для самостійної та індивідуальної роботи, активно беруть участь в обговоренні питань, доповнюють та задають запитання один одному, проходять тести з кожного модуля. У разі пропуску семінарського заняття з поважних причин – обов'язкові додаткові зустрічі у дні, які визначені для консультацій.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Мультимедійне обладнання, підручники, нормативно-законодавчі акти спеціальної та інклюзивної освіти; спеціальне обладнання; дидактичні ігри; обладнання різних фахівців на напрямки діяльності.

Програмне забезпечення та навчальні матеріали:

1. презентації: використовуються для наглядного представлення теоретичного матеріалу.
2. навчально-методичне забезпечення: включає в себе посібники, методичні рекомендації, та інші друковані матеріали для підтримки навчального процесу.

Додаткові ресурси:

1. Zoom: для проведення дистанційних занять.
2. Moodle: де ви знайдете всі необхідні матеріали для курсу, завдання та тести.
3. Google додатки та Canva: для спільної роботи над документами та презентаціями.

Система оцінювання та вимоги:

Семестровий контроль у формі заліку здійснюється за результатами накопичених балів під час поточного оцінювання.

Загальна кількість балів за вивчений курс для здобувачів освіти *денної форми* навчання обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма кредитами (за відповідь на практичному занятті - 5 балів, за виконання самостійних та індивідуальних робіт - 5 балів (10 б.*16 тем = 160 б.), тестування - 5 балів (5 б.*8 тестів = 40 б.), та ділиться на загальну кількість кредитів (200 б. : 4 кредити = 50 б.) (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час екзамену або заліку (максимум 50 балів).

Загальна кількість балів за вивчений курс для здобувачів освіти *заочної форми* навчання обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма кредитами (за відповідь на практичному занятті - 5 балів (10 б.*2 теми = 20 б.), потім до отриманого показника додаються бали за виконані самостійні роботи (макс. 30 балів) Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час екзамену або заліку (максимум 50 балів).

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Базова

1. Закон України від 23.05.2017р. № 2053-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2053-19#Text>
2. Закон України від 05.09. 2017 р. № 2145-VIII «Про освіту» (ст. 19,20). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі. Київ: Атол, 2010.
4. Ночовка В.І., Головка В.А., Тимошук О.М. Організація інклюзивного навчання в школі. Київ: Шкільний світ, 2014.
5. Рібцун Ю. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 239 с.
6. Шаповалова Т. В. Планування та інновації в соціальному розвитку: навчальний посібник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. 148 с.

Допоміжна

7. Анастасова Н. М., Самсонова К. В. Формування життєвих компетентностей у дітей з розладами аутистичного спектру засобами ерготерапії. Наукові перспективи: журнал. Київ. 2022. № 7(25) 2022. С. 460-470. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-7\(25\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-7(25)).

8. Базима Н. В., Качуровська О. Б., Коломієць Ю. В., Мартиненко І. В.; за ред. Мартиненко І. В., Шеремет М. К. Дитина з труднощами в навчанні в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник. Київ : ДІА, 2019. 148 с.
9. Байда Л. Ю. Інвалідність та суспільство:[навч.-метод. посіб.]. За заг. ред. Л. Ю. Байди, О. В. Красюкової-Еннс. Київ, 2012, 216 с.
10. Гриценок Л. І., Обухівська А. Г., Панок В. Г. та ін. Психологічна служба та психолого-медико-педагогічні консультації системи освіти України (показники розвитку за підсумками 2012 – 2013 навчального року). Київ : «Ніка–Центр», 2044.
11. Основи спеціальної та інклюзивної педагогіки: навчальний посібник / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2018. 338 с.
12. Поваляева М. А. Справочник логопеда. Изд. 5-е. Ростов на Дону : Феникс, 2006. 445 с.
13. Попова О. Діти з особливими освітніми потребами : розвиток інклюзивної освіти в Україні. Психолог. 2018. № 13-14. С. 90–96.
14. Сабельнікова, С. Досвід впровадження інклюзивного навчання в загальноосвітньому навчальному закладі. Практика управління закладом освіти. 2009. №10. С. 15-28.
15. Syzko Hanna, Tetiana Sushchynska, Natalya Anastasova, Olha Donchenko, Anna Dubovenko. Web Quest Technologies: Developing Communicative Sphere of Preschool Children with Down Syndrome. Vol 9, No 3 (2020) : Journal of History Culture and Art Research 9(3). P. 55–71. URL : <http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/article/view/2764>

Інформаційні ресурси

16. <https://edu.bdpu.org/>
17. <https://dspace.bdpu.org.ua/login>